

Проведе се петото издание на Международен Форум „Брацигово - каменният поток на времето“

Datum 9.10.2026
Subjekt Камара на строителите в България
Region Bulharsko
Kategorie Stavebnictví, Kultura, Konference a veletrhy

Институционална кръгла маса в рамките на Международния форум „Брацигово - Каменният поток на времето“ постави във фокуса си законодателните предизвикателства, устойчивото финансиране и необходимостта от по-тясно сътрудничество между държавата, местните власти, религиозните институции и професионалната общност.

На 2 октомври 2026 г. в Народно читалище „Васил Петлешков - 1874“ в Брацигово се проведе институционална кръгла маса на тема „Храмовете - архитектурно и духовно наследство през вековете. Опазване и адаптация на храмовете в съвременния свят“.

Събитието беше централен акцент в петото издание на Международния форум „Брацигово - Каменният поток на времето“, проведен от 1 до 3 октомври под патронажа на Министерството на културата.

Кръглата маса бе пространство за диалог между представители на държавните и местните институции, дипломатическите среди, професионалните камари, университетите, реставраторската общност и международни специалисти в областта на културното наследство.

В основата на инициативата стоеше разбирането, че опазването на храмовете не може да бъде разглеждано единствено като техническа задача по възстановяване на сгради, а като дългосрочна обществена отговорност, изискваща последователна държавна политика, професионална експертиза и устойчиви финансови механизми.

Официалното откриване на Международния форум „Брацигово - Каменният поток на времето“ беше съпроводено с приветствия от кмета на Община Брацигово Надежда Казакова, областния управител на Пазарджик инж. Борислав Богословов, председателя на Камарата на архитектите в България арх. Борислав Владимиров, председателя на Камарата на строителите в България инж. Любомир Качамаков, директора на „Инспекторат за опазване на културното наследство“ на Министерство на културата Александър Трайков, директора на Италианската търговска агенция (ИТА) Андреа Д'Андреа, директора на Италианския културен институт Мария Маца, заместник-председателя на Конфиндустрия България Джовани Мартинели и заместник-ректора на Университета по архитектура, строителство и геодезия проф. д-р инж. Елена Пенева. Официални поздравителни адреси бяха получени от министъра на културата, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на земеделието и храните и ректора на УАСГ доц. д-р арх. Гичка Кутова. Те бяха прочетени от модератора на кръглата маса и главен организатор на форума арх. Десислава Димитрова. Широкото институционално и международно представителство подчерта значимостта на форума като платформа за професионален диалог и сътрудничество в областта на опазването на

архитектурното и културното наследство.

От отделните реставрационни проекти към цялостна политика

Един от основните въпроси, поставени в тематичната рамка на дискусиата, беше необходимостта от преодоляване на фрагментирания подход към опазването на храмовото наследство в България.

Историческите храмове притежават едновременно архитектурна, художествена, духовна и обществена стойност. Грижата за тях изисква специфични знания и съгласувани действия на множество участници – от собствениците и църковните настоятелства до проектантите, реставраторите, строителите и компетентните държавни институции.

Особено внимание беше предвидено за възможностите за усъвършенстване на нормативната уредба и административните процедури при консервационни, реставрационни и ремонтни дейности в храмове със статут на недвижими културни ценности.

Сред поставените за обсъждане въпроси беше и възможността за създаване на специализирано експертно звено към Министерството на културата и/или Националния институт за недвижимо културно наследство, което да подпомага подготовката, съгласуването и реализирането на проекти, свързани с храмови сгради.

Подобен подход би могъл да допринесе за по-добра координация между институциите, по-ясни процедури и по-ефективна експертна подкрепа за собствениците и стопаните на историческите храмове.

Арх. Слави Славов направи презентация за Закона за културното наследство в контекста на предизвикателствата пред опазването на храмовото наследство.

Арх. Слави Славов, ръководител на Регионалния инспекторат за опазване на културното наследство за Южен централен район към Министерството на културата, постави акцент върху разминаването между нормативната уредба и реалните практики при опазването на храмовете в България. Той откри проблемите с недостатъчния административен капацитет, тромавите процедури за съгласуване и липсата на ефективна координация между държавата, местните власти и Българската православна църква. Чрез конкретни примери арх. Славов илюстрира как нерегламентирани ремонти и неподходящи строителни материали могат да доведат до необратима загуба на историческа автентичност. Като възможно решение той посочи децентрализацията на експертните структури и въвеждането на ускорени процедури за аварийни намеси, представяйки успешния регионален модел във Франция. Наред с проблемите беше открит и положителният пример на храм „Св. Архангели Михаил и Гавраил“ в Хасково, доказващ значението на доброто сътрудничество между църковните настоятелства, реставраторите и институциите. Основното послание беше необходимостта от по-ефективна система за превантивна грижа, експертна подкрепа и съхраняване на автентичността на храмовото наследство.

Устойчивото финансиране - ключово предизвикателство

Сред централните теми на форума беше въпросът за осигуряването на дългосрочни финансови инструменти за опазване на храмовото наследство.

Поддръжката и реставрацията на исторически храмове често изискват значителни инвестиции, специализирани технологии и участието на висококвалифицирани специалисти. Това поставя сериозни предизвикателства пред религиозните общности и местните власти,

особено в по-малките населени места.

В тази връзка тематичната програма предвиждаше обсъждане на възможностите за разработване на целеви национални и европейски механизми за финансиране, както и на специализирани програми за храмове с висока архитектурна, историческа и културна стойност.

Особено значение има възможността средствата да бъдат насочвани не само към аварийни ремонти, но и към превантивна консервация, периодична поддръжка, архитектурно заснемане, 3D лазерно сканиране, конструктивно обследване и подготовка на качествени инвестиционни проекти.

В следобедната програма на 2 октомври темата за финансирането намери своето продължение и чрез представянето на бюджетната програма „Опазване на недвижимото културно наследство“ на Министерството на културата, включено в програмата с участието на , арх. Александър Стайнов , арх. Ирина Аргирова и Юлияна Градинарска.

Международният опит като основа за нови решения

Съществена част от концепцията на форума беше международният обмен на знания и добри практики.

Участието на специалисти от България, Италия, Румъния и Мароко даде на събитието международен контекст, в който различни подходи към опазването на храмовата архитектура могат да бъдат съпоставени и адаптирани към българските условия.

Особено място в програмата заемаше италианският опит в реставрацията и управлението на културното наследство, обзорно представено от директора на Асоциация на реставраторите в Италия – арх. Андреа Грилето. Той акцентира на иновациите и съвременните методи за експониране на културното наследство на храмовете.

В рамките на същия ден бяха включени специализирани презентации, посветени на катедралата Дуомо в Милано, представена от инж. Франческо Канали – директор на реставрационния отдел на Дуомото в Милано и кариерата за добиване на мрамора за нея. Той представи и важната политика на самоуправление и независимост на знаковите обекти в Италия, което позволява дългосрочна политика и план за управление от постоянен екип, отговарящ за съответния обект.

Сред международните експерти, включени в програмата беше инж. Винченцо Калванезе, директор на техническия отдел на Археологическия парк в Помпей, Италия. Неговият професионален опит е свързан с едно от най-значимите археологически пространства в света, където опазването на материалното наследство трябва непрекъснато да се съчетава с изискванията за конструктивна безопасност, достъпност, обществено използване и устойчиво развитие.

Помпей представлява пример за съвременен подход, при който археологическият обект не се разглежда единствено като съвкупност от руини, нуждаещи се от реставрация, а като живо културно пространство с възможности за образование, научни изследвания, събития и международно сътрудничество. Особено важен аспект от този модел е преминаването от отделни реставрационни намеси към системна политика за превантивна консервация, наблюдение на състоянието на историческите структури и дългосрочно планиране на необходимите инвестиции. Опитът на Помпей показва и възможностите за изграждане на нови партньорства, при които публичното управление, научната експертиза, частните инициативи и

културният туризъм могат да допринасят за устойчивото развитие на археологическите обекти. Този подход има особено значение за България, където множество храмове и исторически комплекси се нуждаят не само от реставрационни дейности, но и от цялостни модели за управление, поддръжка и обществено включване. Професионалният опит на инж. Калванезе очертава една важна перспектива пред бъдещето на културното наследство: неговото опазване и социализация не са противоположни цели, а взаимно свързани процеси, които могат да осигурят едновременно съхраняване на историческата автентичност и устойчиво развитие на териториите.

Важен акцент и обмяна на добра практика бе и катедралата „Санта Мария дел Фиоре“ във Флоренция, презентирана от арх. Беатриче Агостини – ръководител на реставрационния отдел и арх. Мара Ланди.

Тези примери са особено ценни заради дългогодишните традиции в поддържането на монументални религиозни комплекси, приемствеността между поколенията специалисти и съчетаването на традиционни реставрационни техники със съвременни научни и технологични методи.

Международното сътрудничество открива възможности не само за обмен на експертиза, но и за разработването на съвместни образователни инициативи, практически обучения и партньорства между академични институции, професионални организации и реставрационни центрове.

Необходимост от образование и подкрепа за местните общности

Важен аспект на темата беше и необходимостта от повишаване на информираността на собствениците и стопаните на храмовете относно специфичните изисквания при намеси в недвижими културни ценности.

Дори когато ремонтните дейности са предприети с намерението да бъде съхранена дадена сграда, липсата на специализирана експертиза може да доведе до необратима загуба на автентични архитектурни елементи, стенописи, декоративни детайли и исторически строителни материали.

Затова сред обсъжданите направления беше необходимостта от практически насоки и обучения за духовните лица, църковните настоятелства и местните общности.

Тяхната роля е съществена не само за ежедневното поддържане на храмовете, но и за навременното разпознаване на рисковете, подготовката на инвестиционни инициативи и взаимодействието с компетентните институции.

Брацигово като място за диалог между традицията и бъдещето

Изборът на Брацигово за провеждането на подобен международен разговор носи особена символика. Градът и неговата архитектурно-строителна школа са неразривно свързани с развитието на българската възрожденска архитектура и с майсторските традиции, оставили забележителни следи в строителството на храмове и обществени сгради. Именно тази историческа приемственост превръща форума в естествена среда за среща между традиционното строително знание, съвременните реставрационни практики и институционалната отговорност към културното наследство.

Още от създаването си през 2021 г. форумът „Брацигово – Каменният поток на времето“ се развива като платформа за сътрудничество между професионалната общност, институциите,

академичните среди и местните общности. Петото му издание разшири този подход, като постави във фокуса не само архитектурните характеристики и художествената стойност на храмовете, но и въпросите за тяхното управление, финансиране и бъдещо съхраняване.

От професионалния разговор към реалните политики

Значението на институционалната кръгла маса се състои преди всичко в поставянето на въпросите за храмовото наследство в общ дневен ред на държавата, професионалната общност и обществото.

Наред с конкретните предизвикателства пред отделните реставрационни проекти, форумът очерта необходимостта от по-широк и дългосрочен подход – такъв, който свързва нормативната рамка, финансирането, професионалното образование, научните изследвания и международното сътрудничество.

Следващата важна стъпка е тези теми да бъдат превърнати в конкретни инициативи, партньорства и предложения за подобряване на политиките за опазване на недвижимото културно наследство.

Защото храмовете са много повече от архитектурни паметници. Те са места на духовност, колективна памет и културна идентичност, свидетелства за майсторството на поколения строители и художници, както и жива връзка между миналото и настоящето.

Съхраняването им изисква не само уважение към историята, но и ясна визия, експертна отговорност и последователни действия за бъдещето.

Именно в това се състои и по-широкото послание на Международния форум „Брацигово – Каменният поток на времето“ – че културното наследство може да бъде съхранено и предадено на следващите поколения единствено чрез споделена отговорност и активно сътрудничество.

За повече информация: **www.forum-bratsigovo.bg**

<https://ksb.bg/provede-se-petoto-izdanie-na-mezhdunaroden-forum-bratsigovo-kamenniyat-potok-na-vremeto>